

Hétköznapi hősök

„Könnyebb hősnek lenni egy másodpercig, egy óráig, mint néma heroizmussal viselni a mindennapot. Vállald magadra, hogy viseled a szürke, hétköznapi életet, végzed a munkát, amelyért senki sem dicsér, amelynek hősiességét senki sem veszi észre, amellyel nem kelted fel senki érdeklődését magad iránt, aki elviseli ezt a szürke hétköznapot és mégis ember marad, az igazán hős.”

(Fjodor Mihajloviics Dosztojevszkij)

Csicsó község a mai Szlovákiában (szlovákul Čičov) a Nagy Duna bal partján terül el, az Alsó-Csallóköz délnyugati részén, a komáromi járás legnyugatibb pontján. Csicsó a Csallóköz egyik legrégebbi helysége. Már 1172-ben a pannonhalmi apátság levéltárában őrzött oklevélben említik Sysou alakban. A falu lakosainak többsége magyar nemzetiségű, de élnek itt szlovák nemzetiségű polgárok is.

Látnivalók tekintetében nem mindennapi település a mi falunk: a Fő úton haladva méltóságteljesen magasodik felénk a hét vezér alakja, mely a község központjában található szoborparkban tekinthető meg. A szobroktól nem messze a százéves platánfák gyűrűjében sejtelmesen néz ránk a Kálnoky-kastély, melyet már a 17. században megépítettek a Zichyek.

A Magyarok maradni emlékparkban a millenniumi emlékmű felirata: a „*Magyarnak maradni*” is mutatja, a falu küldetésnyilatkozata egyértelmű: magyarságtudatunk erősítése mindennapi életünk fontos célkitűzése!

Sok olyan lakója van ennek a kis községnek, akik komolyan véve a feladatot, sokat tesznek azért, hogy közösségünk magyarságtudata erősödjön, s utódaink is méltón ápolják hagyományainkat.

Környezetünkben tevékeny polgárokból nincs hiány. Ők azok a „*hétköznapi hősök*”, akik mindennapi életük forgatagában, tennivalójuk közepette is találnak időt arra, hogy közösségünkért fáradozzanak. Munkánkban olyan személyekről szeretnénk írni, akik az élet különböző területein alkottak maradandót, öregbítették szülőföldjük hírnevét.

Nagy Géza fanyüvőnk – aki 2003-ban a magyar kultúra lovagja címet is elnyerte – munkásságát már egy korábbi munkánkban sikerült bemutatnunk. A faluban található emlékművek, szobrok, kopjafák az ő munkáját dicsérik.

Örömmel értesültünk arról, hogy kis községünk egy másik szülöttje, Baloghné Domonkos Malvin is megkapta 2017-ben a magyar kultúra lovagja címet. Domonkos Malvin a nyitrai főiskola befejeztével keletre, Mokcsamogyorósra, férje falujába ment. Nagyszelmencben kezdett tanítani. Királyhelmeccen jelentkezett a Tanítók Énekkarába. Szólamvezető lett, s nyolc évig a központi kórusal is fellépett különféle rendezvényeken. Mokcsában összehozott egy éneklőcsoportot. Néhány évvel ezelőtt hozta létre a Búzavirág Dalkört. Jelentkeztek a Bíborpiros szép rózsza megnevezésű versenybe, s csapatával a rozsnyói körzeti döntőig sikerült is eljutniuk. Nagykaposon sikerült újjászervezni kezdetben Munik Lászlóval közösen az Erdélyi János Énekkart. Pedagógusként vonult nyugdíjba, a tanítást hivatásnak tekintette. Zeneszeretétét édesanyjától örökölte. Domonkos Malvin a Csemadok Közművelődési Díját is megkapta.

Csicsó falunk hétköznapi hősei között kell említenünk a sajnos fiatalon elhunyt asztrofizikust, csillagászt, RNDr. Bödök Zsigmondot is. Zsigmond édesapja, id. Bödök Zsigmond Csicsóról származik, de anyai ágon is erős kapocs fűzi a csillagászt községünkhöz. Zsigmond édesanyjának apukája, Kovács Imre a kécsi földeken gazdálkodott. Bödök Zsigmond csillagász Prágában a Károly Egyetemen és a pozsonyi Komensky Egyetemen végzett asztrofizikai szakon. A Szlovák Tudományos Akadémia munkatársa és több nemzetközi szakmai szervezet, mint pl. az IAU (International Astronomical Union – Nemzetközi Csillagászati Unió), az

ALPO (Association of Lunar and Planetary Observers – Hold és Bolygóészlelők Társasága), valamint a Magyar Csillagászati Egyesület tagja volt.

Bödök Zsigmond mindig is ragaszkodott csicsói gyökereihez. Az 1980–1990-es években csillagászati táborokat szervezett és vezetett a csicsói gyerekeknek. Számos tudományos ismeretterjesztő és tudománytörténeti publikáció szerzője volt. A szlovákiai magyar könyvkiadásnak – a Nap Kiadó által gondozott – legsikeresebb könyvsorozatát, a Magyar Talentumot írta és szerkesztette Magyar feltalálók címen. A sorozat legsikeresebb darabja, a Nobel – díjas magyarok hét kiadást ért meg. A Harmatlegelő, illetve a Magyarok égi képeskönyve című műveiben elsőként gyűjtötte össze és írta meg a csillagos éghöz kötődő magyar népi elnevezéseket, meséket, érdekességeket. Az ezredvég napfogyatkozása című művében az 1999. évi napfogyatkozás jelenségeit írta le. E könyvéből tudhattuk meg, hogy Csicsón lehetett látni a legjobban, 99,4 %-osan a napfogyatkozást. Tehetségét a szakma is elismerte. Két csillagvizsgálót is elneveztek róla.

Sírhantján a kis tábla felirata:

*„ Az ég fényeit megmértem,
Most a Föld setétjét mérem. „*

A lakóhelyhez való kötődés kialakításában nagy szerepet kap RNDr. Nagy Amália, aki fontosnak tartja, hogy a felnövekvő ifjúságot a község hagyományaival megismertesse. Nagy Amália 1959-ben született Csicsón. Egészséges nővérük után idővel kiderült, hogy ők a húgával egy rejtetten öröklődő génhibával jöttek világra. A perifériás idegrendszerük hibásodott, ami főleg izomgyengeségben, sorvadásban mutatkozik meg. Gyógyítani nem lehet, csak kicsit lassítani állapotuk romlását. Mindhárman a csicsói magyar tannyelvű alapiskolába jártak, majd a szintén magyar tannyelvű komáromi gimnáziumba, naponta utaztak. A gimnázium 3. és 4. évfolyamán csak vizsgákra járt be. Ekkor műtötték meg mindkét lábát, aminek köszönhette – no meg nővéreinek, barátainak, iskolatársainak támogatásának, hogy egyetemre tudott járni. 1978-ban, ugyanazon a napon hozta ki a postás a pozsonyi Komensky Egyetem értesítőjét, hogy felvették, és a kórház táviratát, hogy az előtte levő napon infarktussal bekerülő édesapja meghalt. Édesanyja egyedül maradt három iskolás leányával, kettő beteggel. Nővére az egyetemre járt, ő akkor kezdett, húga meg gimnazista volt. Egy percig sem volt azonban kétséges, hogy tanulnak tovább. Az egyetem elvégzése után ledoktorált („kis doktori” RNDr.), még öt évig dolgozott ott, majd 16 évig egy nagyvállalatnál. Programozó-matematikus, szoftver-specialistaként dolgozott, teljes munkaidőben, mindvégig. Nagyon szerette a munkáját. 2004-re azonban széthullott a vállalat. Addigra már annyira romlott az állapota, hogy csak járókerettel tudott járni, teljes rokkantnak ítélték. Így otthagyta Pozsonyban a barátságos lakását, és hazaköltözött egyedül élő édesanyjához Csicsóra. Édesanyja akkor már a 80. évébe lépett. A szintén beteg húga 1996-ban meghalt, nővére pedig akkor már sok éve Budapesten élt, nevelte három gyermekét. Édesanyja sajnos 2013-ban meghalt. Azóta egyedül él. Állapota sokat romlott, már csak a házban tud nehezen, járókerettel, támaszkodva közlekedni. A kanalat, tollat nehezen tartja, a számítógép billentyűzetét egy ceruzával nyomkodja. Más egészségi problémái is felerősödtek. Édesanyja halála után szívbeteg lett. Naponta pár órára van segítsége, személyi segítői vannak, így próbál még, ahogy lehet, önálló életet élni. Nagy Amália így vall betegségéről:

„Az ENSZ 1992-ben december 3-át a Fogyatékosok Nemzetközi Napjává nyilvánította: ezzel is elősegítve, hogy a társadalom több információt szerezzen jogaikról, szükségleteikről és képességeikről, és felhívja a figyelmet arra, hogy fogyatékossgal élő emberek a társadalom egyenrangú tagjai, akik a mindenkit megillető jogokkal és lehetőségekkel csak jelentős nehézségek árán, vagy egyáltalán nem képesek élni.

„Bizony mondom nektek, amit e legkisebb testvéreim közül eggyel is tettetek, velem tettétek.” (Máté 25: 34-40).

„Amikor Jézus továbbment, meglátott egy születése óta vak embert. Tanítványai megkérdezték tőle:

"Mester, ki vétkezett: ez vagy a szülei, hogy vakon született?" Jézus így válaszolt: "Nem ő vétkezett, nem is a szülei, hanem azért van ez így, hogy nyilvánvalóvá legyenek rajta Isten cselekedetei." (Jn 9,1-4)

„... Ez nem azt jelenti, hogy Isten valakit nyomorékká tesz azért, hogy később learassa a babérokat általa, hogy meggyógyítja. Hanem ez azt jelenti, hogy a szenvedésben nem az a kérdés, hogy miért van ez, hogy mi ennek az oka, mi ennek az eredete, mert erre választ nem igazán kapunk. Az a döntő, hogy mi ennek az eredménye, hogy Isten mit tud ebből a te életedben kihozni. Ez teljes változás, teljes fordulat az ember gondolkodásában.” (Lovas András).

A hozzám hasonló sorsúak és hozzátartozóik, ahogy én is, biztosan gyakran gondolkodnak ezekről a dolgokról.

Barátaim segítségével meglátogattam volt iskolámat: Pozsonyban, a Malomvölgyben, a Comenius Egyetem Matematika-Fizika Karát. Tolókocsival vittek, de nemcsak a készsleges portásnak és barátaimnak köszönhettem, hogy végigjárhattuk az épületegyüttest. Rámpák, lépcsőliftek, korlátok segítettek a közlekedést. 30 éve, mikor iskolába jártam, ez nem volt így. Igaz, ha nehezen, de még saját lábaimon jártam. Az iskola, a kollégium épülete és a kettőt összekötő út mégis tele volt számomra leküzdhetetlen akadállyal, meredek, télen jeges utakkal, sok-sok korlát nélküli lépcsővel. De velem volt nővérem, a barátaim, iskolatársaim. Ők átsegítettek a leküzdhetetlen akadályokon. Később, a munkahelyemen segítőkész kollégák vettek körül. Asztalomhoz hozták az ebédem, ahogy az állapotom fokozatosan romlott, úgy kísértek munkába és haza, először gyalogosan, majd autóval. Most már több éve itthon vagyok. Idős édesanyámmal voltunk egymás támaszai. Mára, nagy fájdalomra, egyedül maradtam. Amit nem tudok elvégezni, abban segítenek mások. Mint például nővérem és gyerekei, vagy néhány szomszéd. A mi gyerekkorunkban nagyszüleink házában volt egy klubunk. Unokatestvéreinknek, szomszéd gyerekeknek. Nagyszüleink meghaltak, mikor kicsik voltunk. A ház üres volt, mi gyerekek uraltuk. A szülők csak távolról figyeltek minket. De mégsem volt semmi baj. Szép emléke van mindnyájunknak erről az időszakról. Mi ketten a húgommal – betegek, mozgássérültek – semmi hátrányban nem részesültünk. Ha kellett, társaink segítettek. Ezt természetes módon tették. Közéjük tartoztunk. Úgy, ahogyan tették nővérünk, apánk, anyánk. Barátaim, iskolatársaim, munkatársaim. És nővérem gyerekei kiskorukban, és most felnőtten is. Voltak azért olyanok is, akik elfordultak tőlünk, vagy a nehezebb helyzetekben hagytak magunkra.

Én úgy gondolom, nemcsak mi, fogyatékkal élők vagyunk formálva. Azért is vagyunk, hogy az emberek, akikkel összehoz a sors bennünket, és a hozzátartozóink, általunk is épüljenek. Kiderüljön, ki mit tud ebből a sorstalálkozóból kihozni. Ha kell, megváltozik-e általunk – akárcsak passzív jelenlétünk által, a gondolkodásuk?

Mi magunk még nehezebb próbának vagyunk kitéve. Meg kell tanulnunk először elfogadni magunkat, utána pedig könnyű szívvel elfogadni a segítséget. Mi életünkkel tapasztaljuk, hogy jobb adni, mint kapni. El kell fogadnunk az elfogadást, de a tőlünk való elfordulást is, a sajnálkozást, vagy ha furcsán néznek ránk. Legnehezebb elfogadni azt, ha arra használnak bennünket, hogy velünk igazolják jóságukat, néha ellenünkben. Minden embernek vannak értékei, nekünk is, amivel mások hasznára tudunk lenni. Sajnos azt is tapasztaljuk, hogy vannak, akik nem tudják tőlünk elfogadni, amit nyújtunk.

Életemben sok emberrel találkoztam. Van, akinek természetes a velem való kapcsolata. Volt, akinek tanulnia kellett ezt. És voltak néhányan, akiknek ez nem sikerült. Nekem magamnak is sok év kellett ahhoz, hogy

mindegyikőjüket elfogadjam, változzon a gondolkodásom. Mindenkihez tudjak bizalommal közeledni, vagy ha kell, elvonulni. Viszont teljesen sosem fog sikerülni.“

(részlet Nagy Amália beszámolójából)

RNDr. Nagy Amália ideje nagy részét azzal tölti, hogy felkutatja a régi idők emlékeit. 2007-ben belefogott egy helytörténeti honlap szerkesztésébe. Célja e honlappal leginkább az, hogy felhívja községünkre, Csicsóra a figyelmet. Régi családi fényképek, szokások, dalocskák találhatóak az oldalon, minden, ami a falunkkal kapcsolatos. A honlap elérhetősége: (<http://csicso-nagy.uw.hu/>).

RNDr. Nagy Amália egy igazi hétköznapi hős! Egészségügyi állapota már nem teszi lehetővé, hogy személyesen keresse fel az idős embereket, hiszen betegségéből adódóan mozgásképtelen, tolókcocsiban éli mindennapjait. Ő mégsem adja fel! Keres, kutat. E kutatás eredményeit könyvekben írta meg. Segítségére van a Csicsó Polgári Társulás, mely társulat támogatásával sikerült kiadni e publikációkat.

Az első kötet címe: *Csicsói történetek 1. Így emlékezünk az 1965-ös nagy árvízre*

Csicsó községet 1965-ben nagy árvíz sújtotta. A falu víz alá kerül. A nőket és gyerekeket evakuálták, az itt maradt férfiak pedig igyekeztek menteni a menthetőt. E könyv az 1965-ös árvizet átélt emberek visszaemlékezéseit tartalmazza.

A második kötet címe: *Csicsói történetek 2. Csicsó öröksége – tárgyi és szellemi örökségünk*

Tizenöt év gyűjtőmunkájának eredménye ez a könyv. Tárgyi és szellemi értékeinek gyűjteménye e mű. Sokan felismerték, hogy múltunk és hagyományunk gyermekeink öröksége és jövője.

Potápi Árpád János államtitkár levelében a következő szavakkal köszönte meg Nagy Amáliának munkáját: *„Hálásak vagyunk Nagy Amáliának, aki a megjelenő könyvet írta, szerkesztette, és aki csicsói munkatársaival együtt sokat fáradozott a színvonalas mű megjelenésén. Köszönjük az egész nemzet nevében, hogy példát adnak más közösségeknek is, és megmutatják, hogy büszkék a saját, a csicsói magyar közösség értékeire, múltjára és erre az erős nemzeti örökségre alapozzák közösségük jövőjét is ...*

A harmadik kötet címe: *Csicsó öröksége – A mindennapok hősei*

Szülőföldünk, a Felvidék történelmét, úgy tűnik, már sokan megírták. Akkor szükség van-e a Csicsói történetek harmadik részére? Ezekre a kételyeimre a válasz: ha mindenki, minden család megírná külön – külön a történetét, az sem lenne hiábavaló. ... A múlt emlékei segítenek a jövő döntéseinek meghozatalában, példával szolgálhatnak. Ezek az indokok készítették minket arra, hogy belekezdjünk a Csicsói történetek harmadik részébe, hogy közreadhassuk olvasóinknak üzenetét. Megeshet, hogy évszázad múltán, a mi és az utánunk következők történetét is megírják, mert hiszen falunknak nemcsak múltja van, hanem bízunk benne, jövője is!”

(Nagy Amália, Csicsó, 2017 májusa)

RNDr. Nagy Amáliának nem lehetünk elég hálásak azért, hogy falunk történetét megírta. Szenvedélyesen kutatja, gyűjti és rendszerbe foglalja a múlt mélységes kútjában a Csicsóról talált ismereteket. A könyvekben szereplő családi és földrajzi nevek a helytörténet értékes forrásai. Őrzik szűken vett környezetünk földfelszínének alakját, jellegzetes növény- és állatvilágát, a tájban lejátszódó történelmi eseményeket, utalnak az itt élők életmódjára, gazdálkodására, őrzik szokásaikat, hagyományait.

RNDr. Nagy Amália nemcsak könyvet ír, hanem újságot is szerkeszt Csicsói Hírmondó címen. Mgr. Bödök Károllyal indították e lapot 2012-ben, melynek első száma kétoldalas volt. A szerkesztőbizottsághoz később Androvics Adrianna is csatlakozott. Az újság grafikai szerkesztője 2015-től Bödök Donát. A kéthavonta megjelenő lap – melyért a polgároknak nem kell fizetniük – célja, hogy megismertesse a falu lakóival

községünk múltját, hagyományait, lakosainak életét. A Csicsói Hírmondó legidősebb cikkírója Szalainé Kovács Mária, aki írásaival segíti a szerkesztőbizottságot az emlékek megőrzésében.

A Csicsói Hírmondó Facebook – oldalán olvasható néhány vélemény az újságról:

„Gratulálok, és egyben köszönöm, hogy próbálják megőrizni a hagyományokat, könyveket írnak az utókor számára és ki is adják azokat, amit nagy szeretettel olvasunk! Újságot szerkesztenek, ami csak a csicsóiaké! (teljesen ingyen)! Próbálják felfedezni a faluban a tehetséges embereket, és megköszönik a munkájukat! Jó erőt, egészséget kívánok további munkájukhoz, amiért nagy köszönet és hála!”

(Soós Aranka)

„Köszönet nekik a sok-sok fáradozójukért, amit a faluért tesznek, és további sok sikert munkájukhoz.”
(Eva Nagy Barosova)

Nagy Amália élete mindannyiunk számára példaértékű! Ő tényleg egy igazi „hétköznapi hős”! Községünk példamutató lakosa, akinek élete minden napja a túlélésről szól. Ő mégsem panaszkodik, „csupán” teszi a dolgát.

S vajon mi, fiatalok „hétköznapi hősként” tudunk-e a ténykedni a dolgozó hétköznapiakon? Mi a színjátszó csoportunkkal próbálunk falunk közösségi életében aktívan részt venni. Nagy Edit tanító néni vezetésével évente kétszer, tavasszal és ősszel színdarab formájában mutatjuk be az 1848-as eseményeket. Készítettünk már műsort Szendrey Júlia életéről, Laborfalvy Róza és Jókai Mór románcáról. Októberben Görgey Artúr hőstetteit mutattuk be a színpadon. Idén tavasszal pedig Petőfi Sándor életével foglalkozunk hathatósabban. A tanító néni által összeállított forgatókönyvek olyan információkat tartalmaznak, melyek nincsenek benne a történelemkönyvekben, nem tanítják őket az iskolákban. Sokat fáradozunk azon, hogy ezek a színdarabok jól sikerüljenek. Véleményünk szerint évről évre jobban teljesítünk. Nem félünk a színpadon, merünk játszani! A közönség is értékeli fáradozásainkat. Sőt, más község is kíváncsi játékunkra. Kis csapatunkat a község is támogatja. Jóleső érzéssel tölt el bennünket, hogy a fellépések után a polgármester úr, Földes Csaba mérnök megvendégeli a csapatot, vacsorára invitál bennünket.

Mindezek ellenére sajnos ezekre az ünnepélyekre a falu többsége nem kíváncsi. Bár más községből egyre többen jönnek el megnézni bennünket, a helyiek egy része továbbra is érdektelen. Osztálytársaink, az iskola tanulóinak nagy része sem jelenik meg e rendezvényeken. Mi lehet a megoldás? Mindenképpen a szülői minta és a ráhatás. A gyerekek példaképei a szülők! Tőlük tanulják a viselkedési normákat. Ha azt látják, hogy nemzeti, egyházi ünnepeink fontosak a szülőknek, akkor nekik is azzá fognak válni.

Voltak, vannak és lesznek is olyan emberek, akik azt fogják mondani, hogy „attól nem lesz olcsóbb a kenyér” ha kezükbe vesznek egy Petőfi-kötetet, vagy elmennek egy szoboravatásra a falu főterére. Könnyebb csoportosan panaszkodni, mint egyéniségként, célokat kitűzve hétköznapi hőskénté válni! Az igazi hősök önzetlenül tesznek azért a közösségért, melyben élnek. Fáradhatatlanul dolgoznak. Dolgoznak akkor is, ha úgy érzik, munkájukért nem jár köszönet! Ők azok, akik nem keresik a rivaldafényt! Nem hangoskodnak! Nem fecsegnek üres, semmitmondó szavakat! Teszik, amit tenniük kell!

A mai kor társadalmá önző. Mindenki a maga életével törődik, időhiányra hivatkozva nem segít a másoknak. Nagyszüleink elmesélték, régen az egész utca népe összejárt, támogatták egymást. Ha elfogyott a cukor, átmentek a szomszédba kérni. Ma át nem mennénk, mert félünk, hogy a szomszéd megszól bennünket. Nagy betonkerítést húzunk házaink köré, teljesen elzárjuk magunkat egymástól. Tárgyi eszközöktől várjuk boldogságunk elérését, s mindeközben egyre magányosabbá válunk.

Szerintünk fontos lenne a község közösséggé kovácsolódása. Ehhez azonban keresnünk kell(ene) egymás társaságát! Szervezhetnénk a nyugdíjasoknak teadélután mondjuk havonta egyszer. Sok olyan aktív

nyugdíjast ismerünk, akik sütnék-főznek, kézműveskednek. Ehhez pénz sem kell! Csak tudni kell(ene) megszólítani az embereket! S a megszólított embereknek pedig reagálniuk kell(ene) a kezdeményezésekre. Nyitni kellene egymás felé! A felnőttek nagyon hamar mondanak ítéletet egymásról. Az empátia képessége egyre kevesebb emberben van meg. Az értékrenddel is gondok vannak. Az a „jó”, aki szép házzal, autóval rendelkezik. Az értékes emberek jellemükben gazdagok, személyiségükből árad eredendő jóságuk!

Egy közösségben nehéz mindenkinek megfelelni. Nem is lehet! De az már bizonyos, hogy a mi kis csapatunk arra fog törekedni, hogy kis falunk hasznos lakóivá tudjunk válni. S talán majd eljön az idő, amikor bennünket is „*hétköznapi hősként*” fognak emlegetni.

A projekt készítői: *Beke Noém, Jančišin Brigitta, Ledeczky Réka, Kulacs Fanni*

Felkészítő tanár: *Mgr. Nagy Edit*

Az iskola megnevezése: *Csicsói Gáspár Sámuel Alapiskola és Óvoda*